In de Patriottentijd zag hij ook meer dan zijn tijdgenoten (Colenbrander) het nationale element en de emancipatie van de burgerij. Juist elementen als emancipatie, kennisoverdracht en democratisering waren voor Kernkamp sleutelbegrippen in wat voor hem de essentie van het bestaan was: hoop op en geloof in een redelijke samenleving. Dit verlangen verklaart mogelijk ook zijn grote belangstelling voor de journalistiek.
Van 1888 tot 1901 was hij leraar te Utrecht. Van 1901 tot 1903 was hij hoogleraar te Amsterdam en in 1903 vertrok hij om onduidelijke redenen naar Utrecht, waar hij tot 1936 deze functie bekleedde. Zijn hoogleraarschap bedroeg 35 jaren, als journalist was hij al sedert 1892 werkzaam. Hij schreef over politieke vraagstukken en over zijn eigen vak in het progressieve weekblad *De Amsterdammer*, sedert 1925 *De Groene Amsterdammer* en deed dit tot 1929. Van dit weekblad was hij van 1920 tot 1929 ook hoofdredacteur. Daarnaast schreef hij met grote regelmaat in *Vragen des Tijds*, het maandblad van de katheder-socialisten.

Dorsman heeft, na eerst een biografische schets geleverd te hebben, in het tweede gedeelte van zijn boek Kernkamp als historicus belicht en in het derde deel diens journalistieke arbeid beschreven.
Ook dit laatste deel munt uit door helderheid en leesbaarheid. Alle grote politieke vraagstukken passeren de revue, met als pièce de résistance de Eerste Wereldoorlog.
Hoewel hij voor een duurzame vrede na 1918 veel verwachtte van een verdere democratisering (kiesrecht), werd ook Kernkamp na verloop van tijd gekweld door de vraag of de democratie wel goed functioneerde. Als een probleem voor het democratisch functioneren van Nederland zag hij de verzuiling, die zich manifesteerde in een te veel aan stabiliteit en in manipulatie van bovenaf. Als oplossing zag hij een terugkeer naar het districtenstelsel en de invoering van een referendumsysteem en mogelijk een 'organisch' gekozen Eerste Kamer.
In 1933 kwam Kernkamp in het nieuws doordat hij zijn naam had verbonden aan het *Bruinboek* tegen het nationaal-socialisme. Er werd hem verweten zich voor een communistisch karretje te hebben laten spannen. Kernkamp heeft zich goed verdedigd en de kern, zijn kritiek op het nationaal-socialisme, handhaafde hij. Hij behoorde niet voor niets tot de mede-oprichters van het Comité van Waakzaamheid.
Zijn laatste jaren als hoogleraar besteedde hij aan een geschiedenis van de Utrechtse universiteit, die verscheen ter gelegenheid van het 300-jarig bestaan in 1936. Postuum verscheen een biografie over Prins Willem II, waar hij opnieuw iets van zijn grote kennis over de 17e eeuw liet zien.

Dorsman heeft met de compositie van het boek geworsteld, maar de uiteindelijke driedeling mag geslaagd genoemd worden, al valt een enkele herhaling door deze werkwijze niet te vermijden. Een ander probleem is de definitieve plaats van Kernkamp in het pantheon van Nederlandse historici. Hij heeft veel zaken geëntameerd, maar er is ook wel één en ander niet afgemaakt. Men mag zich wel de vraag stellen of de journalistieke arbeid niet te veel van de historicus gevraagd heeft. Dorsman lost dit dilemma elegant op door Kernkamp als geslaagd generalist naar voren te halen. Hij doet dit in een goed geschreven biografie, waarin niet alleen de persoon van Kernkamp belicht wordt, maar waarin ook het licht valt op de geschiedschrijving in Nederland. Ook komen via Kernkamps journalistieke arbeid allerlei zaken uit binnen- en buitenland aan de orde en leren we en passant ook nog iets over de Nederlandse persgeschiedenis.
Het boek wordt, zoals het hoort, afgesloten met een bibliografie van Kernkamps oeuvre, een verzorgd notenapparaat en een register.
P. van Hees

HERALDIEK

C. Pama, *Prisma van heraldiek en genealogie* (Het Spectrum, Utrecht 1969; herziene editie 1990) prijs ƒ 19,90.

Tussen geslachtswapens en familiegeschiedenis bestaat uiteraard enig verband. Al is het alleen maar vanwege de interesse van veel mensen, op zoek naar hun voorouders, om het onderzoek uit te breiden met een korte studie naar het al of niet bestaan van een familiewapen.
Voor veel 'familie-onderzoekers' kan dit boekje daarom een uitkomst betekenen. De auteur heeft in zijn overzicht ruim 3000 trefwoorden en begrippen alfabetisch gerangschikt.
Naast het ontstaan en de achtergrond wordt er door de schrijver iets verteld over de ontwikkeling, betekenis en toepassing van de beide wetenschappen. Daarnaast geeft het gidsje praktische informatie over de verschillende rijks-, gemeente- en streekarchieven en adressen van bladen en verenigingen in ons land.
Het boekje is geen handleiding voor onderzoekers die met een stamboomonderzoek willen beginnen (of voor de gevorderden die er zich verder in willen verdiepen). Daarvoor geeft de inleiding te weinig informatie. Het is vooral een gids met veel snuffelmateriaal en wetenswaardigheden. Het grote nadeel hiervan is dat rijp en groen zijn bijeengeharkt. Op één pagina kom je zo informatie tegen onder de trefwoorden: kobalt, knoest, klophamer, klooster, knie en koe. Je vraagt je dan direct af waarop begrippen zijn geselecteerd. Zo vind je bijvoorbeeld wel informatie over de Friese vlag, terwijl een uitleg over de Hollandse of Brabantse ontbreekt. Hetzelfde gevaar schuilt in het opnemen van beschrijvingen van 'belangrijke' personen. Onwillekeurig zoek je als recensent naar namen die ontbreken. Zonder mankeren vind je dan iets niet. Dat alles neemt niet weg dat er voor onderzoekers in de wapen- en familiegeschiedenis een waardevol boekje verschenen is, waar veel in valt te ontdekken. De gebruikswaarde ervan wordt nog vergroot door een overzicht van heraldische termen in het Frans, Duits en Engels, waarmee de gids wordt afgesloten.
Kees Torreman.